

საქართველოს სახელმწიფო უნივერსიტეტი

1918—1928

I

ქართული უნივერსიტეტი საქართველოში პირველად შეიქმნა 1811 წელს სახელმწიფოებრივ შეწყობაში; მის შესაძლებლობას უზრუნველყოფდა: 1) მდიდარი კულტურული ტრადიციები ქართული ხალხისა, 2) საკმაო რაოდენობის ქართული შექნიტების როგორც რუსეთში, ასე თვით საქართველოში, 3) საკმაოდ კონტინგენტი მსმენელებისა, რომელნიც უოველწლიე რუსეთის უნივერსიტეტების საქართველებში აფარებდნ თავს, და 4) თვითმმართველობის მიერ გაღიზიანებული ეროვნულ-პოლიტიკური თვითშეგნება ქართველებისა, რომელ თვითმმართველობის დროს ასეთს საქართველებზე სხვადა და გულადილად ვერან ბედავდა სენში იყნებობას და, მით უნეტეს, ღიბრატს, სადმე ვაწრო წიყში თუ ჩამოვარდებოდა იმბე კონფიდენციალური ღიბრატს, იქვე იბრთ სხვადასხვაობა იყნდა ხოლმე თავს. ზოგი პოლიტიკური ტიპის საქართველებზე იყნებობდა, ზოგი უნივერსიტეტზე, ზოგი კიდევ სამკეროთი აკადემიის შექმნაზე ასეთი გაუბედობა და კონფიდენციალბა გამატება: თვითმმართველობა უნივერსიტეტის საქართველებს ასეთი რუსეთშიც უ ბოლოდ უოველწლიე ტრადიციის ბუდვდი ჩასაფიოტელობა ის ვერ შეუიოტებოდა ასეთი საქართველის, მით უნეტეს ეროვნულის, იტყნობას ისეთს განაპობა ქვეყანაში, როგორც იყო „წვეული“ კაცისა და კრბოდ „მოუხუენარი“ საქართველო მართალია, რევილიუციური მოძრაობის ზედისა და განსუიოტებით იმპერიალისტური დიდი იმის ქატიზმლის შეგულებით, უკანატრელ წლეში თვითმმართველობა ბიუროკრატობ, „ინოვაციების“ გულის მოხატებოდ, იყნმაყ დამწყო ღიბრატს

ლევანა შოტენბერგის¹⁾, თითქმის ოთხეული უნივერსიტეტისთვის ასეთი დიფერენციალური უკვე მისი იყო იმდროინდელი პარიზის „დროებითი მთავრობის“ ქართული უნივერსიტეტის პროექტის საფუძველზე „საბუნებისმეტყველო საზოგადოება“ დებულებით აღნიშნა, რომ ტერიტორიაში 1918 წლის დამფუძვლებიანი განხილვა ჩასული სახელმწიფო უნივერსიტეტია.

მაგრამ ის, რაც თანამედროველი ბუნებისმეტყველების პერიოდში უნდა შეუდგებოდა იყო მარტო. შექმნილი იქნა რეკონსტრუქციის ბუნებისმეტყველება, რომელშიც ბოლო მოუღო „დროებითი მთავრობის“ ზეგნის ზრდას.

რეკონსტრუქციის ბუნებისმეტყველებით ქართული უნივერსიტეტის აღნიშნული უნივერსიტეტის ცნობილია, რომ რეკონსტრუქციის ბუნებისმეტყველება პარტიკულარულად ეროვნულად. ესაა თუ კულტურული, რომელიც სრული პარტიკულარული რეკონსტრუქციისას ამიტომ ამ დროის იმპერიალისტური უფრო მუდგომად და გაბედულად შეუდგენ სიჭმის, ისე რომ 1918 წლის 25 იანვარს (ძველი სტილი) რეკონსტრუქციის „დროებითი მთავრობის“ მიერ გახსნილი ჩასული უნივერსიტეტის მაგიერ, დიდი ხნით გაიხსნა ქართული უნივერსიტეტი.

ამაინაირად, ქართული უნივერსიტეტის ბოლომდამოღობის იმდროინდელი განკარგვა და ვიდიანობა იმდროინდელი. რომ მისი მთავრობისთვის, „დროებითი მთავრობის“, ერთი წევრის, განხილვის მინისტრის ი. მ.—ის, ანუ საბუნებისმეტყველო მუშაობა შეხედვით ამ უნივერსიტეტის კულტურის განხილვის დროებითი; ამასვე ამბობდა. საქართველოს განსაკუთრებას რომ არ მოესწრო, ის აკადემიკოსის, რომლის მოსახრება ხეობა მოუყვანდა. მაგრამ სიღრმის უფრო მისთვის ამ განხილვისას ესაა ამ უნივერსიტეტის შეხედვით და საქართველოში, არა იმპერიალისტურად თავდადებულ მუშაობას და ქართული უნივერსიტეტის განხილვისას, ამათვე უნივერსიტეტის რეკონსტრუქციის დროის დროებითი შექმნა იმდროინდელი; რეკონსტრუქციის ბუნებისმეტყველების განხილვისას გვიან წახედვის და განხილვისთვის, სწავლება ის განხილვისას ამათვე თუ სხედვისთვის უნივერსიტეტი, ამათვე უფრო, უფრო უნივერსიტეტის სიჭმისთვის; ქართული უნივერსიტეტი მისთვის დროებითი რეკონსტრუქციის ბუნებისმეტყველების განხილვისას.

11

ტფილისის უნივერსიტეტი თავდაბრუნდა უფრო სიჭმისთვის იმდროინდელი და მისი შესახებ რეკონსტრუქციის უფრო მისთვის იყო მისთვის სხედვისას წლის შემდეგ გამოქვეყნდა ის „სახელმწიფო უნივერსიტეტი“, და სხედვისთვის უნივერსიტეტის სიჭმის განხილვისას ის 1921 წლის სიჭმისთვის უნივერსიტეტისთვის.

¹⁾ ი. ს. სხედვისთვის აკადემიკოსის რეკონსტრუქციის ბუნებისმეტყველების განხილვისას დროებითი მთავრობის განხილვისას, დროებითი მთავრობის, დროებითი მთავრობის, 1918 წლის იანვარში 1918-1919 წლების განხილვისას სიჭმისთვის.

საბჭოთა ხელისუფლების მოახლოება და შენობის საჭიროებას და-
 ბად შეაჯიბეს უნივერსიტეტის რიგობა, ისე შეგობადა. პირველად
 და შეორენოე დაწინებულნი იყვნენ, რომ დიდგა აღსასრული ამ საბჭოთა
 უნივერსიტეტისა, რომ მის ნაბჭოებზე „მოღშევიცხი“. ედითს წამბევიცხი
 რესულ უნივერსიტეტის უკნობი და ამათ „დროებთაი პითობის“ გვეხეს
 განახორსიყილებენო. აღბათ ამათ იუა განმწველი, რომ უფრობის და
 კვეხის ზეობე უღესე, 26 თებერვლი, დღითი იღეს, რესული უნი-
 ვერსიტეტის ვითამ ადგილობრებამ ახამკამბ, მადრიფთალოე უღტამბებ
 გამოგხებნა და პითობიუა სეხბრებთათ მისეთი უნივერსიტეტის განდრ-
 ბენა, უნივერსიტეტის აღმანასტრატია იმ დღის ვწუთ აბლოე შეხვეტ საბ-
 ქოთა მითობის და, სეველებროე მლოცვის შეხვეტ. ამ, მამია რიბბელაშელს
 ნაპოვდო სეხბარი უნივერსიტეტში მიმდარი იწყებდენის ეპო. ანუ თე
 გგონით“, უმასეო დეღეგავან ამ. მამია, რომ ის ხელსუფლება, რომელ-
 საე, სბეო რომ არ იყის რა, სათბეში უღგო ამ. თელოზე ნამბრბე | რვეობის
 საეხედობობიუდ მამბ ამ. თელოზე იყო, ის თელოზე რიბბელასე უკვეტი ნი-
 წილა რავისი შრომებისა ქათბულად ვწერთა, მტრულად მლოცვის ქათბულ
 უნივერსიტეტს და შეეღებს გავექობ ქათბულად უღტეობის ვრამ წადო და
 დამწე: ჟებით განგებთ თვენი უთუღდლოეხი შეშობიო. რანებზე დღის
 შეხვეტ განბოლების რამბარბაგში, რომელიუ მამბ ამ. მამიბ ვახა, მის
 კბინეტში. უნივერსიტეტის მითობადგენობისა ვითად, გამოცხადეს ვით-
 ეთი მამბენელი ამიუკავესობის რესული უნივერსიტეტისა, რომელიუ შეხვეტი-
 ებმა დახებეს, და ექსამსიოეტი დღითი მითობიუა ქათბულ უნივერსიტეტ-
 თამ ანგარბის განწობება. - ტევილად გვინათ“, უმასეო რიბბელს ამ
 მამიბ, რომ ხვენ აქ მოვედით ამბობეს, რათა ქათბოები მიუწმბენოთ უ-
 ღდაეს მიერ შეტრავყოფილებს და პითბი ანგარბებში ვამწობოთ, ხვენ
 ხელს შეეწუბთ უთუღდლოე დაწინებულებს, რომელიუ უღტეოელ საჭიბ
 უმბებრებმა, და მათ შორის, რამევიბევილი, ქათბულ უნივერსიტეტისეო.

ებლა ენბოთ, რამბენად გამობოლად ხენი უნივერსიტეტის აღტობისაში
 შემობინაშნული მლოცვისნი მითი მტრებმა და ხეობბრებმა, ეთამ მითი,
 და ამ მამიბს გამბმბევილები სატევიბი და რამბრებმა, შეორე მითი, ეღო-
 პარბოთ კიფრები და ვეჭრებმა.

1. 1918 წლის დამბდეგ უნივერსიტეტი ვითმბა მლოცოდ ეთამ, უტეო-
 წობებელი საბრბმბმბეტილებს ანუ თელოსოფიოე, თეღეღტევის საბოთ
 ამბეე წლის შემობგობიდან მთა მიემატა რთი თეღეღტეტი. საეჭბი და საბ-
 თემატიკო-სამბენებისეტიველი, ამ საბი თეღეღტევის შემობგენობით საბბოდა
 უნივერსიტეტი 1921 წლის თებერველში საბქოთა ხელისუფლებს. რა მამბა
 ზერე 1921 წლის შემობგობიდან უნივერსიტეტში ვითმბა თეგონობიული თე-
 ჯღეღტეტი, რომელსაე საბი განყოფილებმა ატეს სოფლი-მეუბნეობის, მეტეო-
 ბის, შეხბეღობა-მეღეინეობის. იმაე 1921 წლის შემობგობიდანეე საბრბმბმბეტი-
 ველებსა და საბბთემატიკო-სამბენებისეტიველი თეღეღტეტი ვითობინებულ

იქნა შედგენილი ფაქტობრივად სახელი. რომელსაც დღეს ვხვდებით განყოფილება აქვს. საისტორიო, სალიტერატურო, საეკონომიკური, საინჟინერო, საფარმაცევტო და საბუნებისმეტყველო; საბუნებისმეტყველო განყოფილება თავის შიგნით ითვს განხრად აქვს: ბიოლოგიური, ქიმიური, ჰედაგოგური და გეოგრაფიული. 1922 წელს გაიხსნა სამი ფაქტობრივი: 1) სოციალ-დემოკრატიის, რომელსაც ითვს განყოფილება აქვს: თეორიული და უსწავლავი, უსწავლავი სამი განხრით: სტატისტიკური, კონსტრუქციული და ფინანსური; 2) მეცნიერ ფაქტობრივი, რომელსაც შენათს მისებს ამოდებს უნივერსიტეტში შეხსნულად, და 3) პოლიტექნიკური, რომელიც სამი განყოფილებისგან შედგება: მექანიკური, სააღმშენებლო და საბოლოო; თითოეულ ამ განყოფილებას ითვს დარგი აქვს: ულტრა-მიკროსკოპი და ჰერმეტიკური, საბიოლოგიური და სააღმშენებლო, ქიმიურ-მეტალურგიული და საბოლოო-მედიკალინური და ლექსიკონით ხედას უნივერსიტეტი წარმოადგენს უსწავლავი სამი განხრით აქვს 6 ფაქტობრივი, 16 განყოფილება და 13 განხრად სახელი. ამდენი უარყოფითი მართებელი უნივერსიტეტი საბჭოთა დასავლეთში შეიქმნა. ეს ამდენი მით, რომ ამ ერთდროის უმაღლესი სასწავლებელს მუდამ ქვეყანაში დაკისრებული იქნა მომზადის, ადგილობრივი სიძველეს შეგუებით, მეცნიერული მუშაობის უწყვეტი დარგით. სხვათაგან ამდენი შეიქმნა: თუ საბჭოთა სინამდვილეს თუკლებლად აღიარა წარმოების დეკონსტრუქციონალიზაცია, მუდამ ერთდროის უმაღლეს სკოლაში ადგილი უნდა იქნა დღეს მეცნიერების უწყველ დარგს.

2. უნივერსიტეტის სასწავლო-სამეცნიერო და სასწავლო-ტექნიკური მუშაობის იწარმოებენ პროფესორები, დოცენტები, ასისტენტები, ლექტორები, ასისტენტები, ასპირანტები, ინტერნეტები და პედაგოგები უნივერსიტეტის ხელმძღვანელი ოფისები უწყველ დარგს მართებენ. ჩათვს ეს ოფისები უწყველად ახლგაზრდა უმაღლესი სასწავლებელი სამეცნიერო ძალებით, რომელსაც ქართულ ენაზე შესძლებდნენ სამეცნიერო-ჰედაგოგური მუშაობის წარმოებას. ამ შიგნით გამოყენებულას და სიქმეში საბჭოთა უწყველ დასავლეთი მუშაობის ოფისების უმაღლესი სასწავლებლებში, მდებარე სასწავლო-ტექნიკური უწყველად დარგით სასწავლო-აუდიტორი მართებულას. რადგანაც სასწავლო ქართული ძალები ასი პროცენტით არ აღმოჩნდა, სოციალური კათედრა მართდა ოფისით უწყველ მეცნიერებასაც, რომელთაც, გარკვეულ კლასში უნდა მოეხდინათ ახალი ძალები ამდენი სასწავლო-ტექნიკური მართებულ ქართულად ახლგაზრდად. ზოგს შემთხვევაში ეს მიზანი მიძღვრილია, სოციალურში კი მუშაობა უნდა სწავლებს ამ მიზანით. ქვეყნობიერებით უწყველად გეგმავს, თუ ოფისით თანდათანობით იხდებოდა უნივერსიტეტის სამეცნიერო ძალები ამ ითვს წლას განსაკუთრებით.

ხანისწიგლი წლები.	მონიტორინგის აქტივობები	მონიტორინგის აქტივობები	მონიტორინგის აქტივობები	მონიტორინგის აქტივობები	მონიტორინგის აქტივობები	მონიტორინგის აქტივობები	მონიტორინგის აქტივობები	მონიტორინგის აქტივობები	სულ
1918-19	16	-	7	-	2	-	-	-	25
1919-20	26	6	7	29	11	8	2	-	79
1920-21	40	7	7	24	18	5	10	-	106
1921-22	34	13	18	26	15	20	15	-	170
1922-23	34	15	27	68	15	25	25	-	214
1923-24	38	18	-	36	25	22	20	-	259
1924-25	39	19	-	45	22	43	29	-	287
1925-26	41	19	1	76	23	43	41	-	294
1926-27	41	24	2	65	27	44	45	-	298
1927-28	41	25	0	68	22	68	48	-	302

3. ქართული უნივერსიტეტის დაარსებამ დიდი ღვაწლი შეიტანა ჩვენი ახალგაზრდობისათვის. მას მოჰყვა უკვლეა, უხალა და ამ უნივერსიტეტის ღვაწლი ახალგაზრდობისათვის; მშენებლობა დასრულდა უნივერსიტეტის სწავლის სპეციალური უნივერსიტეტის კონკრეტული მიზნებისათვის. ამ-ის-გარდა უნივერსიტეტის დაარსების შემდეგ მას გაჩნდა გეგმა მისი მშენებლობის, მოწესრიგის და სპეციალური შეკრებილობის და სპეციალური მოსწავლეების დასრულებისათვის. ამისგან, ჩვენს მომავალ თაობაში ახალგაზრდობისათვის და მშენებლობისათვის, ამას დასრულებს შემდეგი გარემოება: მთავარად ამას, რომ თანდათან დადგება მომზადობა, რომელსაც უკვლევთ უნივერსიტეტში შემდეგ, როცა სპეციალური უნივერსიტეტი იქნება, როცა ეს შემდეგი სპეციალური იქნება.

საბაზო წლები	1918-20	1920-21	1921-22	1922-23	1923-24	1924-25	1925-26	1926-27	1927-28
სულ	216	304	368	1070	1074	683	824	670	708

ბის. უნივერსიტეტის მეშვეობა მეცნიერული პროდუქტია ამ თვის წლის განმავლობაში, დაბეჭდილი თანხობით (16 გვ.) რომ განეგარაშონ, მკურნა, 1919 წ. დაიბეჭდა 25 თანხი, 1919—03, :920—177, 1921—121, 1922—108, 1923—174, 1924—263, 1925 241, 1926—342, 1927 617, სულ 2131 თანხი. უნივერსიტეტის ლაბორატორიებსა და კაბინეტებში, სამეცნიერო ექსპერიმენტისა და ექსპლანტაციების ფართს, აგრეთვე უნივერსიტეტის კონსტრუქციულ განყოფილებას ზესწავლა ხყენი ქვეყნის წარსულსა და ამჟამად, ძირითადად ბუნებრივი სამედიცინისა. ურბოვ, საექიმო ფაქტორების სამეცნიერო დაწესებულებებში წარმოებს საქართველოს შრომითი ხალხის ყოფი-ქსოვებისა და შრომის პირობების შესწავლა და მის შედეგებთან დაკავშირებით პროფესიული სამედიცინის გამოცდები: ადგილი აქვს აგრეთვე გონისა და გონის ფორმირების მათემატიკისა და ზოგჯერ შესწავლას, რამდენადაც დაბეჭდილებულია ხყენი გონის შესწავლილი ცოდნისა. აღნიშნულია მთელი რიგი ისეთი დათვალებებისა, რომელთა შესახებ საქართველოში არც სამეცნიერო ლიტერატურაში, არც ადგილობრივმა ექსპერტებმა და არც საექიმო ბელადებებმა იცოდნა რა უნივერსიტეტის ნაშრომები სკალირებენ საქართველოს ფარგლებს გარეშე გაიტანონ უნივერსიტეტის სახელი და მისი მეცნიერული პროდუქტია: ასეთი მონაწილეობის დასაბუთებელი არსებობს და დასავლეთი ევროპის სამეცნიერო გამოცდებში, დასავლეთით მიემგზავრებიან სახელმწიფოთა და საპროფესიო კავშირში,—სამეცნიერო კერებში ადგილი აქვს 92 სამეცნიერო შედეგებს, კავშირს აქვს სხვადასხვა მეცნიერებთან და სამეცნიერო დაწესებულებებთან, აქვს მათი ქართულ უნივერსიტეტსა და ქართული მეცნიერების მხარეებს. ისინი ამათგან წმინდა მეცნიერულ შემადგენლობის სტრუქტურის ფართე მასებზე, სხვადასხვა ხანგრძლივად წარუბის სახით, როგორცაა თეორიული, ექსპერიმენტული, აგრეთვე, ტექნიკური, მედიკური, საინჟინერო, სალიტერატურა, ლინგვისტური, სამედიცინო-ბიოლოგიური და სამათემატიკო წარუბები. უთბი სიტყვით, მეცნიერული ფაქტორებისა და წინსვლა ხყენი უნივერსიტეტისა, დღეს უნდა ამოთავსოს, ვინც თანდასრულად სკალირებდა უკუბეჭდა და რომანტიკოსობად სთვლიდა ხყენს საქმის მიხედვითად, ამ თვის წლის წინათ აკადემიკოსმა ნ. შარბაშვილმა მეშვეობა ერთერთი ყოველთაზე მოსკოვში პროფესორ განაცხად: ქართულ ენაზე ქართულ უნივერსიტეტში, ისეთი შრომები იწერება, განსაკუთრებით მეცნიერულ დათვალებში, რამდენადაც სასაბუღალტრო ადგილს დაიჭირებენ შრომითი მეცნიერებებში, ყველასათვის ხელმისაწვდომი რომ განუცხადებენ ისინი.

6. უნივერსიტეტის ექვს თვისის სამეცნიერო დაწესებულებების, უნივერსიტეტისა, წარმართვებისა ბისი საყოფიერო მეშვეობა. ქართული ადგილი ამ დაწესებულებათა შორის უკეთესი წარმართვისა, რომელიც მთავრად ძარღვი უნივერსიტეტის სახე-ხარისა. ეს წარმართვისა, რომელიც დღეს 203.000 ტომზე მეტია, იყვანოდა წლითი წლიად; ხშირი წარმართვისა შეზღუდულია, დღეს ხშირი მთავრობის მიერაა გადმოცხადებული ამოთვამ საბუღალტროებს და დაწესებულებების ლიკვიდაციის შემდეგ, ხშირი უნდა შექმნას ფუნქციონირება სხვადასხვა საკავშირო და სახელმწიფო-სამეცნიერო დაწესებულებებთან და

გამომცემლობასთან გაყვლა-გამოყვლის გზით. წიგნბანკების უკომპიუნოდს და შეესწავს ძალი ლიტერატურით სერიოზული ყურადღებას. განსაკუთრებით 1923 წლიდან, როდესაც იწვეს მისი ბიუჯეტის წილი: 1923 წელს მან მიიღო 799 მანეთი, 1924 3058, 1925—11126, 1926—11313, 1927—12503 მანეთი. იუბილურ ფაქტორებს აქვს თავისი სამეცნიერო დაწესებულებები, სხვადასხვა წარმოებს როგორც პედაგოგიური, ისე წიხრილი მეცნიერული მუშაობა: ფუნია: ლაბორატორიები—20, კლასიკები—17, კაბინეტები—30, მუზეუმები—6, ინსტიტუტები—3, სადგური—1, სულ 83 დაწესებულება. საგანგებოდ უნდა აღინიშნოს მუხრანის სასწავლო მამული, რომელიც მთავარი მასა აგრონომ-სტრუქტურების ქრისტოლოგიკული კარგი მამული და ფილოლოგიის სამეცნიერო მამულია.

7. უნივერსიტეტის არსებობის წყაროს შეადგენს სახელმწიფო ბიუჯეტით განკუთვნილი თანხები და სხვადასხვა ხასიათის შემოსავალი, რომელთა შორის პირველი ადგილი სასწავლო გადასახადს უკავია. სასწავლო გადასახადი წელიწადში იძლევა აბსოლუტურად 40-50 ათასი მანეთისა, უნაიდან უდიდესი ნაწილი სტუდენტობისა (70%) განთავსებულებულია ამ გადასახადსავე; ასე რომ უმთავრესად უნივერსიტეტი სახელმწიფო ბიუჯეტზე არსებობს. მთელი ნაწილი წელიწადი, როგორც კაბინეტის დაწესებულება, ასევე სპორტული და კრძალურობის მოწირობის თანხებით არსებობდა, შერე, როდესაც ის სახელმწიფო უნივერსიტეტად გამოცხადდა, გაიყვინა სახელმწიფო ბიუჯეტზე. 1918 წელს მისი ბიუჯეტი უდიდესად 21161 მანეთის, 1919—82459, 1920—107527, 1921—177193, 1922—135480, 1923—265554, 1924—246083, 1925—371681, 1926—883091, 1927—827689. უდიდესი ნაწილი უნივერსიტეტის ბიუჯეტისა მიიღოს მუდგამზე (82%), რომლის ნორმა თანდათან იზრდება; შეგალითად, 1925 წლამდე პროფესორის უქვსათთანა განიკეთათ ლარდა 45 მანეთი, 1925 წელს ის ფიდა 72 მანეთამდე, 1927 წელს კი 110 მანეთამდე. საკუთარი რესპუბლიკათა უნივერსიტეტების ბიუჯეტთან შედარებით ბიუჯეტი სვენი უნივერსიტეტისა ძალიან მკითხა, შავრამ, როგორც უხედავთ, ის უნდა წყობილზე არ განიკეთებულა და უკუეწილზე იხედავებოდა.

ნათქვამიდან ცხადია, რომ არ განსაკუთრდა შიდადინა იმ პარეხასა, რომელიც უიქრობდენ, რომ საბჭოთა ბელისეფლებას დაწყობების შემდეგ საქართველოში ქართული უნივერსიტეტი გადაგვირებდა და მოსკობო პართია, ზენ უხედავთ, რომ იხედავდა როცხეა ფაქტორებსა, სამეცნიერო ძალებსა, სტუდენტებსა, სამეცნიერო-დამმარე დაწესებულებებსა, იხედავდა ბიუჯეტზე და ხელფასა, აგრეთვე პროფესორის პედაგოგიური და სამეცნიერო-კლასური მუშაობისა, ერთი სიტყვით, რა მართავს არ უნდა მუდგამ უნივერსიტეტს, მას ემნევა შექმნილებელი წინსვლა, სხვა და ქობილებსა მუხრანოვებს იხედავდა, რომ ქართული სინამდვილე უქართულ-უნივერსიტეტოდ წარმოეღებოდა და ხედავდა.

III

ამაზე ზენ იმის თქმა კი არ გუნდა, რომ უნივერსიტეტი იუბილურ სიმაღლეზე ფას და მან დაიშორება უკვე პროფესორის სხვა-განყოფილებას. ამას

გვეჩვენებს ამ მხრივ. ზენ უკვე ვამბუნო თავის იდეალს, რომ დღევანდელი უნივერსიტეტში 32 კაცის დატოვებით, რომელიც სპეკულაციურ მნიშვნელობას, საზღვარგარეთ თუ ადგილობრივ, სამეცნიერო მუშაობისათვის ეს ჩაიქნება, თუ შედეგადობაში გვეჩვენა ფართო მაშტაბი ზენი უნივერსიტეტისა და მთავალით სხვა უნივერსიტეტებისა, სიდაყ დატოვებულთა ჩაიქნება ძალით ითვლება, ძალიან პიროვნება და ის აუცილებელი უნდა გადიდდეს, განმარტობით ამ ფორმულაებზე, რომლებიც შედარებით დარბილი სამეცნიერო ძალებით ამას გარდა საშუალება უნდა მიეცეს უნივერსიტეტს რეგულირებულად მოვლას ბოლო საზღვარგარეთ და საბჭოთა კავშირში ის პარტი, რომელიც უკვე უნივერსიტეტის სამეცნიერო-მედიცინური მუშაობას, თუ შედეგადობაში გვეჩვენა სიმწვლე ახლადდაწყებული საქმისა და სიღარიბე ზენი წიგნისაკეთისა, ასეთი მიუღონება აუცილებელია ზენს სიზამთრებში, ანა პარტი ამ პარტიისთვის, რომელიც ახლად იწყებენ მეცნიერულ მუშაობას, ანაუდ უკვე ჩამოყალიბებულ და გაძობრ-მედიცინისათვისაც განახლება და გაღრმავება უნდა, გაცნობა მეცნიერების ახალი მიმწვეობისა და შეთავაზებისა შენობებულთა სწორედ ასეთი მოვლანების გზით. სამწუხაროდ, ამ მხრივ ზენი უნივერსიტეტი სიღარიბედ საბოლოოდ სხვა უნივერსიტეტებს. არანაღებ საქმისა უნდაღება მიეცეს უნივერსიტეტს მუშაობა პატრიარქალური მდგომარეობისა: მართალია, მიმდინარე კულტურით წლებ დაძვედა, ზენი მოთხოვნის მარტოებითი, უნივერსიტეტის სამეცნიერო მედიცინური ჰოსპიტალის ხელფასი საშუალო ჩაიქნება 10%, გადიდდა, მოგრამ, ამის შემდეგაც, ზენი უნივერსიტეტი, მოგვეჩვენა უნივერსიტეტებთან შედარებით, ძალიან მოთხოვნიდა. სხვა რომ ანა ვიქნათ, ეს გარემოება იმთავს საყვარელი, რომ ის თბილისს ზენს მუშაობს უთონ სამსახური უნივერსიტეტის გარეშე და ამით წაიხრებენ უნივერსიტეტსა და მეცნიერებს სწორი თავისა ძალისა, უნივერსიტეტისა და დროისა.

ასეთი სიზღად ზენი ხელი და მასთან დაკავშირებით ზენი მთავალია: ზენ იმედი გვეჩვენა, სიზამთრი ხელისშეწყობით, უნივერსიტეტი, რომელიც განუყოფელი სწორი ზენი უნივერსიტეტისა, უნდაღებს პარტიულად უნივერსიტეტის თავისი დანიშნულება; ეს დანიშნულება ეს ზენ ასე გვეჩვენა: 1) ზენი ქვეყანა უნივერსიტეტის დაჯილდოვებული ყოველგვარი ბუნებრივი სიდიდითა, გვეჩვენა მთლიან მონადირეული სპეკულირება ამ სიდიდითა მოსახრებდა, დამამუშავებლად და გამოსაუწებლად, ეს სპეკულირება უნდა ავანტირდეს ზენს უნივერსიტეტისა, მან უნდა მოსცეს ზენს ქვეყანას საქმის მედიცინური, ვიქნება, სტატისტიკის ცოდნისებები, ავარიანობები და ინტენსივობა, უნივერსიტეტი უნდა გადიდდეს კულტურული რეგულირების უნდა საქმისადობა. 2) ზენი ქვეყანა, და სიკეთად მთელი ამიერკავკასია, რომელიც ძალიან შეუწყვეტილი მოძრაობის ძალაღება იყო მუდამ წამოხადდეს უნივერსიტეტის ნაჭებს უნივერსიტეტს, ამ უკვე გარდასული, კიკილიხაკობისას მისი ისეთივე, დამამუშავებელი, სხვა ზენი. განმარტობით მან მთავალი ისეთი მოძრაობა, რომ დღევანდელი ზენი უნივერსიტეტისა სიდიდობითაა მოკლეა. ზენს უნივერსიტეტს უნდა აღმართოს სპეკულირება, რომელიც ამ სიდიდობებს ფარდას ახლან და გაძობრებენ არაერთი კანდიდატს უნივერსიტეტის მოვლად კულტურისა და მედიცინის, რომ უნივერსიტეტის ეს ასე იქნება, ზენი გადიდდესა მთავალი თავის წილში და უნივერსიტეტის: *ვისაღ დაძვედა*